

smisla skupnosti, da se tako razstanejo širom slovenskih pokrajin. Po šestnajstih letih, ker je ostalo le pri prvem poizkusu, so se zopet zbrali danes učiteljski abiturienti, da si pregledajo svoj delokrog in dolžnosti, t. j. dolžnosti do samega sebe, stanu, naroda, ljudstva. Točno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti in dolžnosti do naroda nas pa privede do tega, da smo narodni, napredni, demokratski in ljudstvu vdani učitelji. Torej izpolnjevanje stanovskih dolžnosti, delo za narod in ljudstvo, biti sami čisti, to je agitacija za „Zavezo“! Da, resnično, zakaj če bomo na ta način agitirali, bodo naše vrste prave — „in palo bo blato, s katerim nas ometujejo naši nasprotniki, nanje nazaj!“ Veseli nas, da „Slovenec“ priznava, da „Zaveza“ sprejema le značajne ljudi in ne morebiti propalice! Ganglov govor je bil sprejet z burnim odobravanjem.

Eksekutiva nar. rad. dijaštva je poslala pismen pozdrav in vabilo na september-ski shod.

V kolikor smo se informirali, se je dalo kler. kolegom abit. na prosto, da vabijo „Slomškovo zvezo“, kakor naprednim, da vabijo „Zavezo“. Drugih društev se pa sploh ni posebe vabilo in je bilo tozadevno le izraženo vse v notici: „Prijatelji abiturientov in stanovske vzajemnosti dobro došli!“ Če se torej „Slov. dij. zveza“ ne zanima za stvar, „Slovenec“ pa morebiti ni ponatisnil notice in čaka zveza posebnega povabila, je to njih krivda!

Referati so bili vseskozi stvarni in jako informativni za bodoče učitelje. Poročali so: abit. Škof o „Učiteljskih organizacijah“, abit. Kavčič o „Okrajnih učiteljskih društvih“, abit. Sosič o „Razmerah na koprskem učiteljskem“, abit. gđ. Keržičeva „Žensko vprašanje in učiteljica“. Ta referat je vreden pohvale in nas neizmerno veseli, da so se tudi učiteljice pričele gibati in boriti za svoje in naše pravo. — Abit. gđ. Susteršičeva o „Narodni vzgoji“, abit. Vrhovec o „Pomeni telovadbe“, abit. Cerar o „Šoli in domu“. Referate objavimo v celoti.

V debato so posegli tovariši: Dimnik, Črnagoj, Šraj, Gangl in abit. gđ. Severjeva. K agitaciji za „Sokola“ bodi omenjeno, da so tudi fakta, ki niso všeč vsem, in „resnica tudi v oči boje!“ Kar se pa tiče „nestrankarstva“, se je vršilo to le v tej meri, kolikor smo zgoraj omenili, in da so se poslala poročila v vse liste, kakor dala prosta beseda tudi klerikalnemu kolegu. Drugih kompromisov ni bilo! Seveda „Slovenec“, ki živi v dobri kompromisov, si je razlagal to stvar po svoje in je bil mnenja, da je prvi pogoj: v „Slomškarijo“ in mlačnost. Seveda, ko je izprevidel, da se ni referiralo in govorilo po njega želji in se niso uresničile njega nade, je brž očital netaktnost in izkoriščanje naprednim kolegom. Če bi se pa to zgodilo v nasprotnem smislu, bi to prezrli in triumfirali! Toliko v pojasnilo, v kolikor smo se informirali, da si bo vedel varuh „Slomškarjev“ — „Slovenec“ — to razlagati!

Brzobjavne pozdrave so poslali tudi učitelji-rojaki iz Sežane.

Zvečer je bila na vrtu „Nar. doma“ veselica, kjer je igral lastni sekstet na lok, se je uprizorila burka „Putifarka“ in se je ob zvokih godbe razvila v kratkem animirana zabava, menja se v veselem pogovoru, petju, plesu in drugih zabavnih stvareh.

Kot prvo darilo so položili abiturienti dar „Učiteljskemu konviktu!“ Le tako naprej! Sebi in narodu! —mn—

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Del-gate za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva:

XXXII. Učiteljsko društvo za radovljjski okraj:

121. Schiffrer Egidij, učitelj na Jesenicah.

122. Erbežnik Ivan, učitelj na Bledu.

123. Drol Katarina, učiteljica v Zasipu.

124. Pogačnik Fanica, učiteljica v Ribnem.

125. Šega Ivan, učitelj v Radovljici.

XXXIII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo:

126. Šijanec Ignacij, učitelj v Gornjem gradu.

127. Korban Josip, učitelj v Gornjem gradu.

XXXIV. Tolminsko učit. društvo:

128. Kutin Anton, c. kr. učitelj v Tolminu.

129. Anton Stres, nadučitelj v Cerknu.

130. Silvester Rodé, učitelj v Tolminu.

Vodstvo Zaveze.

Izleti po „Zavezini“ skupščini v Mariboru. Dodatno k izletom na Kozjak, na Pohorje in v Savinjske planine razpisujemo za one, ki ne gredo radi na hribe in planine, a vendar bi radi v veseli tovariški družbi si ogledali krasoto slovenske zemlje, četrti izlet:

po Murškem polju in po Ljutomer-skih goricah.

V ponedeljek, dne 16. t. m., iz Maribora do Radgone. Odhod z brzovlakom 3:02, dohod v Spielfeld 3:23; nato z osebnim vlakom odhod 4:05; dohod v Radgono 5:10. Mogoče tudi iz Maribora 4:10: dohod v Spielfeld 4:39; odhod 7:00, dohod v Radgono ob 8:10 zvečer.

Ogled mesta. Prenočišče.

V torek, dne 17. t. m.: Radgona-Rádice z železnice, odhod 6:00, prihod 6:17. Izlet h Kápoli, odkoder je krasen, jako inštruktiven razgled po Slovenskih in Ljutomerskih goricah, Murškem polju in tja čez Muro, daleč po Ogrskem. Nato ogledovanje kopalnišča Rádice. Ob 12:00 uri z vlakom v Ljutomer, dohod 12:34. Tam skupni obed. Popoldan izlet na Ogrsko. Prenočišče v Ljutomeru.

V sredo, dne 18. t. m.: Ob 7. odhod na Strmec (1 uro) - Sv. Miklavž (obed). - Točno ob 12. uri v Jeruzalem (1 uro) na Stanko Vrazov dom (pol ure), v Svetinje (tričetrt ure) in v Ormož (1 in pol ure). Tukaj prenočevanje ali odpotovanje z nočnimi vlaki na Pragersko ali na Čakovac - Varaždin itd.

Cena prenočišča v Ljutomeru in v Ormožu do 1:70 K, obedov do 1:20 K.

Vodja izleta je tov. Janko Tomažič, nadučitelj v Stari cesti pri Ljutomeru. Udeležbo je javiti takoj! Podrobnosti se izvedo pri tovarišu voditelju.

Srednješolski vestnik.

**** Realna gimnazija v Voloski.** S prihodnjim šolskim letom otvorijo v Voloski prvi razred hrvaške realne gimnazije. To bo druga hrvaška srednja šola v Istri.

Oklic.

Dne 24. julija 1909 je bila v ormoškem okraju grozna toča, ki je v dvajsetih občinah skoraj vse uničila.

Od koruze štrlijo kvišku le gole bilke, oves in detelja je zabita v zemljo, sadno drevje je golo, gorice mestoma popolnoma upostošene, njive in travniki so poplavljeni, na strešni opeki so povsod luknje. Škoda za naša milijone. Ljudstvo obupuje, beda je grozna.

Da se nesrečnikom vsaj za prvi hip nekoliko opomore, se prosijo vsi človekoljubi za milodare, ki se naj pošiljajo blagajniku pod-pisanega pomožnega odbora, g. dr. Ivanu Omulecu v Ormožu.

Še tako majhen dar se sprejme s presrečno hvalo:

Ormož, dne 30. julija 1909.

Pomožni odbor:

Dr. Mir. Ploj, drž. poslanec.

Dr. Iv. Ceršak, c. kr. notar.

Dr. Iv. Presker, sodni svetnik.

Dr. Iv. Omulec, odvetnik in načelnik okr. zastopa.

Florijan Kuharič, okrajni odbornik in obč. predstojnik.

Leopold Pettovar, okrajni odbornik in posestnik.

Ivan Kočevar, okrajni odbornik in posestnik.

Književnost in umetnost.

Glasbeni ravnatelj in skladatelj Anton Foerster v Ljubljani je šel ta mesec v zaslužni pokoj. Od l. 1865. do konca meseca julija 1867. je bilo njegovo delovanje v Senju, potem pa 42 let neprenehoma v Ljubljani. Tu je bil najprej pevovodja v Čitalnici in kapelnik „Dramatičnega društva“ do leta 1868. Zamenivši ti službi z drugimi je bil potem 41 let v stolni cerkvi kot organist in kapelnik, 38 let učitelj petja na c. kr. srednjih šolah, 32 let ravnatelj orglarske šole, 19 let učitelj petja v semenišču duhovnov in 38 let učitelj petja in klavirja v dekliškem zavodu Huth. Kakor skladatelj je Anton Foerster zložil mnogo raznovrstnih skladb in je najodličnejši slovenski skladatelj.

Nov seznam knjig za ljudske knjižnice, izpopolnjen in povečan, izda v najkrajšem času „Prosveta“.

Politiški pregled.

*** Osební davki.** Dne 2. avgusta objavljene detailne številke o osebnih davkih za l. 1908. kažejo, da se je vseh osebnih davkov plačalo 188:3 milijonov kron, 13 milijonov več

ko v prejšnjem letu. Izvzemši pridobinski davek, kažejo vsi drugi prirastek.

*** Češki klerikalci proti obstrukciji.**

V Brnu je imel klerikalni poslanec Hruban shod, na katerem je ostro nastopil proti obstrukciji slovenskih klerikalcev in čeških agrarcev. Govoril je tudi poslanec Šramek, ki je izrazil nado, da bo jeseni mogoče uspešnejše delovanje in da bo mogoče rešiti predloge, katerih rešitev bo v veliko korist ljudstvu.

*** Kongres za združenje obeh cerkva.** Od 31. julija do 2. avgusta se je vršil na Velehradu kongres unionistov, ki so se ga udeležili pripadniki rimske in pravoslavne cerkve. Kongres je imel namen, da pojasni preporna verska vprašanja in dobi pot do združitve pristašev obeh cerkva. Protektor kongresa je bil olomuški knezo nadškof dr. Bauer. Predsedoval je levovski maloruski nadškof, grof Szepticki, zapisnikar je bil poslanec prelat dr. Stojan. Skoraj vse avstrijske bogoslovne fakultete in zavodi so poslali svoje zastopnike; tudi iz Rusko-Poljske, Bolgarske in iz Carigrada je prišlo mnogo profesorjev in teologov. Kongresa se je udeležil tudi proš ruskega poslanstva v Berlinu, Malcev.

*** O Nastiču**, o tej kronski priči v „veleizdajniškem“ procesu v Zagrebu, se čujejo vedno lepše stvari. Stijepo Kobasica piše v „Zastavi“, da je Nastič homoseksualen, da je naveden tat, ki je ukradel v dvornem gledališču daljnogled in bil zaradi tatvine izgnan iz bosanskega konvikta na Dunaju, da je osleparil neko srbsko dekle na Dunaju za denar in poštenje, da je sploh slepar. Črnogorski ministrski predsednik dr. Tomanović se je izjavil napram hrv. novinarju Uzelaču, da bi bili v Črnigori obdržali Nastiča v zaporu, če bi le približno vedeli, kak lopov je ta kronska priča.

*** Protest uglednih Angležev proti ruski strahovladi.** Angleškemu min. preds. Asquithu je bilo izročeno od 183 uglednih Angležev — med temi dva škofa, preko 70 parlamentarcev, več odličnih lordov, vseučiliških profesorjev itd. — podpisana protestna spomenica proti ruski strahovladi, proti neustojnim obsodbam na smrt ter mučenju in zlo-stavljanju jetnikov. Omenjena spomenica zaključuje z besedami: „Ne zahtevamo direktne intervencije, a dobi se gotovo pot, po kateri zamore prijateljska vlada izvrševati svoj vpliv. Krivica, ki se godi Rusom, in naše ogorčenje nad tem sta važna faktorja v medsebojnem razmerju obeh dežel“. V interesu ruskega naroda, bi bilo želeli, da bi se v tem oziru pokazale blagodejne posledice rusko-angleškega prijateljstva. Narod brez svobode ne more napredovati ne gospodarski ne kulturno. Pod-laga vsakemu napredku je svoboda, ki je pa danes v Rusiji še ne poznajo.

Vestnik.

† Jakob Vodeb.

Dne 9. t. m. je umrl v deželni bolnici v Ljubljani c. kr. šolski svetnik v p., Jakob Vodeb, po kratki, a mučni bolezni v 36. letu starosti. Rojen je bil na Spodnjem Štaterskem; obiskoval je celjsko gimnazijo, potem praško vseučilišče, kjer se je posvetil prirodnoznanstvu. Po končanih študijah je bil nekaj časa suplent na tedanji realni gimnaziji v Kranju in od l. 1872. profesor na ljubljanskem c. kr. moškem in ženskem učiteljskem. L. 1905. je stopil v pokoj in mu je cesar podelil ob tej priliki naslov šolskega svetnika. Od l. 1882. do 1884. je bil umrl tudi okrajni šolski nad-zornik najprvo v novomeškem, potem krškem šolskem okraju, dolgo pa tudi član c. kr. izpraševalne komisije za obče ljudske in me-šćanske šole, kakor tudi namestnik ravnatelja te komisije. — Svetnik Vodeb je vzorno izvrševal svoj poklic, bil je neutrudljiv, vreden in natančen učitelj, dobrohoten predstojnik in koncilianten kolega, ki je vedno rad vsakomur pomagal. Zato bodo po njem žalovali vsi njegovi kolegi kakor tudi mnogobrojni njegovi učenci in učenke in mu ohranili zvest spomin. Svetnik Vodeb se je bavil do zadnjega časa z znanostjo, dokončal je predkratkim slovensko učno knjigo za opisno geometrijo. Blagemu učitelju časten spomin!

„Slovenec“ grozi! Misli namreč, da bo to, kar se ni dalo izvesti pri starejših, prakticiral sedaj na mlajših. S terorizmom, da bi preplašil mlajše učitelje! Ne vemo! — V svoji naivnosti meni, da njega vsemogočnost nima mej in je popolnoma pozabil, da se nahaja na Kranjskem. Kranjska še ni vesoljni svet! Naj „Slovenec“ preudari, da so Kranjski določene meje in so te meje veljavne tudi za slovensko klerikalno nasilje na učiteljstvo; preko teh mej ne sega njega moč z načelom: „Ubijemo te, ker si naš politični nasprotnik!“ V znamenju krščanske pravičnosti! — „Z de-že-le!“ Kakor smo že poročali, ne pojde učiteljstvo na to vado! Da pa morajo isti člani „Slomškove zveze“ na svoje stroške k zboro-vanju, je obsebi umevno! Če računamo stvarno — delegatov bi bilo premalo, če se pa pošlje vse, bi članarina ne zadoščala! Zato ne marate takega plačanega somišljenstva! Capito? — Prokleti hinavci! Tako jih je podžgal naš

zadnji uvodni članek. Vzel jim je sapo in — pamet!

Kazen za petami. Št. Lovrenc na Do-lenjskem je tisti nesrečni kraj, kjer dela sra-moto svoji cerkvi krvoločni župnik O b l a k. Ta namestnik božji ima na vesti tudi nesrečno usodo tovariša Potokarja, ki ga je preganjal in denunciral toliko časa, da ga je naš slavní brezsrčni deželni šolski svet v Ljubljani z ne-dolžnimi otročiji vred pognal v prognanstvo, v kranjsko Sibirijo. Ta vnebovpijoča krivica se že masčuje nad zlodejci. Dne 31. pret. mes. je bil namreč župnik Oblak pred okrožnim sodi-ščem obsojen na 14 d n i j e č e, ker je ne-kemu cestarju grozil z revolverjem, ga pestil in davil ob belem dnevu na cesti. Mislite si takega dušnega pastirja! Noben kravji pastir ni tako sirov! In zaradi take sirovine mora Potokar v prognanstvo! Kje pa je Pravica božja, da še bolj ne udari svojih sramotilcev?! Toda kakor kaže Oblakov slučaj — hodi kazen za petami, zakaj vsako zlobno in krivično dejanje rodi prokletstvo, ki ostane vekomaj: — To naj preudarijo tisti, ki nosijo Boga na jeziku, v srcu pa hudobijo in strup! Tudi oni bodo de-ležni prokletstva!

Klerikalizem in nauki katoliške cerkve. Klerikalizem se sicer jako poteza za našo vero, vendar dela proti njenim naukom. Po katekizmu je obrekovanje in opravljanje greh. Klerikalci pa sme v svojem časopisu in na prižnici oboje — pričakujemo, da se celo razpišejo odpustki za obrekovanje v „katoliškem časopisu. „Ljubi svojega bližnjega!“ je rekel Zveličar. Klerikalci pravi: „Škoduj mu, sovraži ga, če treba mu tudi numeriraj kosti!“ Kaj pa „Delavcem in najemnikom zaslužek od-trgovati ali zadrževati? ...“ Učiteljstvo dobro spoznava, kako se mu zadržuje zaslužek, spo-znava pa tudi, da je vera klerikalcu nič, če gre za — denar in lastno korist. Na katoliški podlagi se sme vse: opravljati, obrekovati, pre-šestovati ...

V „Društveniku“ prilogi „Domo-ljubovi“, zopet čitamo: „Le škoda, da se povsod sliši tožba zaradi pomanjkanja izšolanih pevovodij. Tisti stan, ki bi imel največ prilike, poleg tega pa ima tudi socialno dolžnost (!) — to je učiteljski stan, se v svoji pretežni večini danes še odteguje tej svoji nalogi. Škoda, da na mesto učiteljstva še ni mogel povsod sto-piti primerno plačan organist.“ Pripominjamo samo to: V nekem kraju je učitelj priredil z otroki šolarsko veselico, ki naj bi obsegala petje, deklamacije itd. Ko je bilo že vse pri-pravljeno in naznanjen dan prireditve, je začel župnik — ki bi moral časih malo v blaznico — nagovarjati ljudi, naj se nikar ne udeleže šolarske veselice. Izjavil je tudi naravnost, da bi s tem trpela prireditve „Marijine družbe“. Tako je trpela šolarska veselica, samo da je drugo nedeljo nabral župnik več denarja za bogve kake namene. Seveda — na eni strani pod spretnim vodstvom dobro izšolani otroci, na drugi strani pa pod tepcem mrtve klade — pri tem trpi — ugled. Edino to nas tolaži, da se tudi ljudstvu že dani. Kako so preprosti ljudje že nasprotni vladajočim razmeram, je znano samo nam, ki živimo med ljudstvom. Bil sem pri razgovoru pametnih mož, najbolj-ših kmetov cele dežele in molče poslušal sodbe, ki jih S. L. S. in vsi njeni odseki ne morejo biti veseli. Pripominjam, da so bili to do sedaj najtrdnjejši stebri S. L. S. in da manjka samo za las, pa bodo najhujši njeni nasprotniki. — „Škoda, da namesto učiteljstva še ni mogel povsod stopiti primerno plačan organist.“ — Torej organistu še privoščijo „primerno“ plačo, seveda, učitelju ne, ker je to nižja kasta. O, to se bo še masčevalo!

Osební vesti na Kranjskem. Imeno-vani so za nadučitelje: Jos. Petrič iz Črešnjevca v Stopiče, Ivan L o k a r iz Dobli-ž v Hrušico pri Ljubljani, Alojzij M a r o k iz Hinj v Nemško vas pri Trebnjem, Jos. Mi-h e l i č iz Sel pri Šumberku v St. Lovrenc ob Temenici, Jos. B r e g a r v Zgornji Šiški; za šolske voditelje: Alojzij K o p r i v e c na Robu, Fr. L o n č a r na Rakitni, Jos. Z b a š-n i k iz Zdihovca v Nemški Loki, Jos. T a v-ž e l j iz Čemšenika v Radomlju; imenovane, oziroma premeščene so učiteljice: Ana P f e i-f e r iz Mozlja v Toplo reber, Ana V a v k e n na Bučki, Emilija V o l k na Raki, Marija pl. K l e i n m a y r iz Horjula v Šmartno pri Kranju, Ivana P r e m e l č iz St. Jerneja v Veliki trn, Amalija T o m e c iz Sv. Križa na Žalno, Marija B e n e d e k iz Planine v Kranj-sko goro. — Upokojena sta začasno Josip W i n d i s c h, nadučitelj v Lienfeldu, in Ana F a b j a n v Semiču. — Iz šolske službe je odpuščen Jos. K i k e l v Hoheneggju na Ko-čevskem. — Emil A d a m i č pride iz Kam-nika v Trst. — Ivana V a l e n č i č e v a, prov. učit. v Škofji Loki, pride kot taka na Dobravo pri Kropi. — Za prov. voditelja in učitelja v Ajdovici na Dolenjskem je imenovan absol. učit. kandidat Ivan M u h a.

Deželni šolski svet kranjski je, kakor poroča „Slov. Narod“, dospel sedaj že tako daleč, da uradno povprašuje, kako izvr-šujejo učiteljski kompetenti svoje verske dolž-nosti. Kmalu bo vitez Kaltenegger pobiral iz-povedne listke!

Posebne učiteljice ženskih ročnih del. Ker deklice na mnogo enorazrednicah ne dobivajo nobenega pouka v ženskih ročnih delih,

Dalje v prilogi.